

SCIENCE
JOURNAL

MODERN

ENGINEERING AND
INNOVATIVE
TECHNOLOGIES

'2021

ISSUE №17

Part №2

International periodic scientific journal

—*ONLINE*

www.moderntechno.de

Indexed in
INDEXCOPERNICUS
(ICV: 98.95)

MODERN ENGINEERING AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES

Heutiges Ingenieurwesen und
innovative Technologien

Issue №17

Part 2

October 2021

Published by:
Sergeieva&Co
Karlsruhe, Germany

ISSN 2567-5273
DOI 10.30890/2567-5273

Editor: Shibaev Alexander Grigoryevich, *Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician*

Scientific Secretary: Kuprienko Sergey, *PhD in technical sciences*

Editorial board: More than 230 doctors of science. Full list on pages 4

UDC 08

LBC 94

DOI: 10.30890/2567-5273.2021-17-02

Published by:

Sergeieva&Co

Lußstr. 13

76227 Karlsruhe, Germany

e-mail: editor@modern techno.de

site: www.moderntechno.de

Copyright
© Authors, 2021

About the journal

The International Scientific Periodical Journal "Modern Technology and Innovative Technologies" has been published since 2017 and has gained considerable recognition among domestic and foreign researchers and scholars.

Periodicity of publication: Quarterly

The journal activity is driven by the following objectives:

- Broadcasting young researchers and scholars outcomes to wide scientific audience
- Fostering knowledge exchange in scientific community
- Promotion of the unification in scientific approach
- Creation of basis for innovation and new scientific approaches as well as discoveries in unknown domains

The journal purposefully acquaints the reader with the original research of authors in various fields of science, the best examples of scientific journalism.

Publications of the journal are intended for a wide readership - all those who love science. The materials published in the journal reflect current problems and affect the interests of the entire public.

Each article in the journal includes general information in English. The journal is registered in INDEXCOPERNICUS.

Sections of the Journal:

Library of Congress Classification Outline	Sections
Subclass TJ / TJ1-1570	Mechanical engineering and machinery
Subclass TK / TK1-9971	Electrical engineering.
Subclass TA / TA165	Engineering instruments, meters, etc. Industrial instrumentation
Subclass TK / TK5101-6720	Telecommunication
Subclass TK / TK1-9971	Electrical engineering. Electronics. Nuclear engineering
Subclass TN / TN1-997	Mining engineering. Metallurgy
Subclass TS / TS1950-1982, TS2120-2159	Animal products., Cereals and grain. Milling industry
Subclass TS / TS1300-1865	Textile industries
Subclass TK / TK7800-8360	Electronics
Subclass T / T55.4-60.8	Industrial engineering. Management engineering
Subclass T / T351-385	Mechanical drawing. Engineering graphics
Subclass TA / TA1001-1280, Subclass TL / TL1-484, Subclass TE / TE1-450, Subclass TF / TF1-1620	Transportation engineering, Motor vehicles. Cycles, Highway engineering. Roads and pavements, Railroad engineering and operation
Subclass TH / TH1-9745	Building construction
Subclass T / T55-55.3	Industrial safety. Industrial accident prevention
Additional sections	<i>Innovative economics and management, Innovations in pedagogy, Innovative approaches in jurisprudence, Innovative philosophical views</i>

Requirements for articles

Articles should correspond to the thematic profile of the journal, meet international standards of scientific publications and be formalized in accordance with established rules. They should also be a presentation of the results of the original author's scientific research, be inscribed in the context of domestic and foreign research on this topic, reflect the author's ability to freely navigate in the existing bibliographic context on the problems involved and adequately apply the generally accepted methodology of setting and solving scientific problems.

All texts should be written in literary language, edited and conform to the scientific style of speech. Incorrect selection and unreliability of the facts, quotations, statistical and sociological data, names of own, geographical names and other information cited by the authors can cause the rejection of the submitted material (including at the registration stage).

All tables and figures in the article should be numbered, have headings and links in the text. If the data is borrowed from another source, a bibliographic reference should be given to it in the form of a note.

The title of the article, the full names of authors, educational institutions (except the main text language) should be presented in English.

Articles should be accompanied by an annotation and key words in the language of the main text and must be in English. The abstract should be made in the form of a short text that reveals the purpose and objectives of the work, its structure and main findings. The abstract is an independent analytical text and should give an adequate idea of the research conducted without the need to refer to the article. Abstract in English (Abstract) should be written in a competent academic language.

The presence of UDC, BBK

Acceptance of the material for consideration is not a guarantee of its publication. Registered articles are reviewed by the editorial staff and, when formally and in substance, the requirements of the journal are sent to peer review, including through an open discussion using the web resource www.sworld.education

Only previously unpublished materials can be posted in the journal.

Regulations on the ethics of publication of scientific data and its violations

The editors of the journal are aware of the fact that in the academic community there are quite widespread cases of violation of the ethics of the publication of scientific research. As the most notable and egregious, one can single out plagiarism, the posting of previously published materials, the misappropriation of the results of foreign scientific research, and falsification of data. We oppose such practices.

The editors are convinced that violations of copyrights and moral norms are not only ethically unacceptable, but also serve as a barrier to the development of scientific knowledge. Therefore, we believe that the fight against these phenomena should become the goal and the result of joint efforts of our authors, editors, reviewers, readers and the entire academic community. We encourage all stakeholders to cooperate and participate in the exchange of information in order to combat the violation of the ethics of publication of scientific research.

For its part, the editors are ready to make every effort to identify and suppress such unacceptable practices. We promise to take appropriate measures, as well as pay close attention to any information provided to us, which will indicate unethical behavior of one or another author.

Detection of ethical violations entails refusal to publish. If it is revealed that the article contains outright slander, violates the law or copyright rules, the editorial board considers itself obliged to remove it from the web resource and from the citation bases. Such extreme measures can be applied only with maximum openness and publicity.

Editorial board

- Averchenkov Vladimir Ivanovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Bryansk State Technical University, Russia
- Angelova Polya Georgieva, Doctor of Economic Sciences, Professor, Economic Academy D A Tsenova, Svishtov, Bulgaria, Bulgaria
- Animica Evgenij Georgievich, Doctor of Geographical Sciences, Professor, Ural State University of Economics, Russia
- Antonov Valerij Nikolajevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, National Technical University of Ukraine "Kiev Polytechnical Institute", Ukraine
- Antrapceva Nadezhda Mihajlovna, Doctor of Chemical Sciences, Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine
- Ahmadiev Gabdulrah Malikovich, Doctor of Veterinary Sciences, Professor, Kazan (Volga) Federal University, Russia
- Bazheva Rima Chamalovna, Doctor of Chemical Sciences, Professor, Kabardino-Balkarian State University named after H M Berbekov, Russia
- Batygareeva Vladislava Stanislavovna, Doctor of Law, Research Institute for the Study of Crime Problems named after academician V V Stashisa NAPRN of Ukraine, Ukraine
- Bezdenzhyh Tatyana Ivanovna, Doctor of Economic Sciences, Professor, St Petersburg State University of Economics, Russia
- Blatov Igor Anatolevich, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Volga State University of Telecommunications and Informatics, Russia
- Burda Aleksey Grigorevich, Doctor of Economic Sciences, Professor, Kuban State Agrarian University, Russia
- Buharina Irina Leonidovna, Doctor of Biological Sciences, Professor, Udmurt State University, Russia
- Bushueva Inna Vladimirovna, Doctor of Pharmaceutical Sciences, Professor, Zaporizhzhya State Medical University, Ukraine
- Bykov Yuriy Aleksandrovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Moscow State University of Railway Engineering, Russia
- Velichko Stepan Petrovich, Doctor of Education, Professor, Kirovograd State Pedagogical University named after Vladimir Vinnichenko, Ukraine
- Vizir Vadim Anatolevich, Doctor of Medical Sciences, Professor, Zaporizhzhya State Medical University, Ukraine
- Vozhegova Raisa Anatolevna, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Institute of Irrigated Agriculture of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Ukraine
- Volgireva Galina Pavlovna, Candidate of Historical Sciences, assistant professor, Perm State University, Russia
- Voloh Dmitrij Stepanovich, Doctor of Pharmaceutical Sciences, Professor, A A National Medical University Pilgrim, Ukraine
- Vorozhbitova Aleksandra Anatolevna, Doctor of Philology, Professor, Sochi State University, Russia
- Gavrilenko Nataliya Nikolaevna, Doctor of Education, assistant professor, Peoples' Friendship University of Russia, Russia
- Georgievskij Gennadij Viktorovich, Doctor of Pharmaceutical Sciences, senior scientific employee, SE "Ukrainian Scientific Pharmacopoeia Center for the Quality of Medicines", Ukraine
- Getman Anatolij Pavlovich, Doctor of Law, Professor, National Law University named after Yaroslav the Wise, Ukraine
- Gilev Gennadij Andreevich, Doctor of Education, Professor, Moscow State Industrial University, Russia
- Goncharuk Sergej Mironovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Russia
- Granovskaya Lyudmila Nikolaevna, Doctor of Economic Sciences, Professor, Kherson State Agrarian University, Ukraine
- Grebneva Nadezhda Nikolaevna, Doctor of Biological Sciences, Professor, Russia
- Grizodub Aleksandr Ivanovich, Doctor of Chemical Sciences, Professor, SE "Ukrainian Scientific Center for the Quality of Medicines", Ukraine
- Gricenko Svetlana Anatolevna, Doctor of Biological Sciences, assistant professor, Ural State Academy of Veterinary Medicine, Russia
- Gudzenko Aleksandr Pavlovich, Doctor of Pharmaceutical Sciences, Professor, Lugansk State Medical University, Ukraine
- Demidova V G., candidate of pedagogical sciences, assistant professor, Ukraine
- Denisov Sergej Aleksandrovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Russia
- Dorofeev Andrej Viktorovich, Doctor of Education, assistant professor, Bashkir State University, Russia
- Dorohina Elena Yurevna, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, G V Russian University of Economics Plekhanova, Russia
- Ermagambet Bolat Toleuanovich, Doctor of Chemical Sciences, Professor, Director of the Institute of Coal Chemistry and Technology LLP, Kazakhstan
- Zhovtonog Olga Igorevna, Doctor of Agricultural Sciences, Institute of Water Problems and Land Reclamation NAAS, Ukraine
- Zaharov Oleg Vladimirovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Saratov State Technical University, Russia
- Zubkov Ruslan Sergeevich, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, Nikolaev Interregional Institute for Human Development of the Higher Educational Institution "University of Ukraine", Ukraine
- Irzhi Hlahula, Doctor of Geological and Mineralogical Sciences, Professor, FLKR - T Bati University, Zlín, Czech
- Kalajda Vladimir Timofeevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Tomsk State University, Russia
- Kalenik Tatyana Kuzminichna, Doctor of Biological Sciences, Professor, Far Eastern Federal University, Russia
- Kantarovich Yu L., Ph D in History of Arts, Odessa National Music Academy, Ukraine
- Kapitanov Vasilij Pavlovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Odessa National Maritime University, Ukraine
- Karpova Nataliya Konstantinovna, Doctor of Education, Professor, South Federal University, Russia
- Kafarskij Vladimir Ivanovich, Doctor of Law, Professor, Director of Science Center of Ukrainian Constitutionalism, Ukraine
- Kirillova Elena Viktorovna, Doctor of Technical Sciences, assistant professor, Odessa National Maritime University, Ukraine
- Kirichenko Aleksandr Anatolevich, Doctor of Law, Professor, Ukraine
- Klimova Natalya Vladimirovna, Doctor of Economic Sciences, Professor, Kuban State Agrarian University, Russia
- Knyazeva Olga Aleksandrovna, Doctor of Biological Sciences, assistant professor, Bashkir State Medical University, Russia
- Kovalenko Elena Mihajlovna, doctor of philosophical science, Professor, South Federal University, Russia
- Kovalenko Petr Ivanovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Institute of Water Problems and Land Reclamation of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Ukraine
- Kokebaeva Gulzhauhat Kakenovna, Doctor of Historical Sciences, Professor, Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan
- Kondratov Dmitrij Vyacheslavovich, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, assistant professor, Russian Academy of National Economy and Public Administration under the President of the Russian Federation, Russia
- Kopej Bogdan Vladimirovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ukraine
- Kosenko Nadezhda Fedorovna, Doctor of Technical Sciences, assistant professor, Ivanovo State University of Chemical Technology, Russia
- Kostenko Vasilij Ivanovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Ukraine
- Kotlyarov Vladimir Vladislavovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Kuban State Agrarian University, Russia
- Kochinev Yuriy Yurevich, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, St Petersburg State Polytechnical University, Russia
- Kravchuk Anna Viktorovna, Doctor of Economic Sciences, Professor, Academy of the State Prison Service, Ukraine
- Kruglov Valerij Mihajlovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Moscow State University of Railway Engineering, Russia
- Kuderin Marat Krykbaevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, PSU named after S Toraiyrova, Kazakhstan
- Kurmaev Petr Yurevich, Doctor of Economic Sciences, Professor, Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychnya, Ukraine
- Kuhar Elena Vladimirovna, Doctor of Biological Sciences, assistant professor, Kazakh Agro Technical University S Seifullina, Kazakhstan
- Lapkina Inna Aleksandrovna, Doctor of Economic Sciences, Professor, Odessa National Maritime University, Ukraine
- Latygina Natalya Anatolevna, Doctor of Political Science, Professor, Kiev National University of Trade and Economics, Ukraine
- Lebedev Anatolij Timofeevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Stavropol State Agrarian University, Russia
- Lebedeva Larisa Aleksandrovna, candidate of psychological sciences, assistant professor, Mordevian State University, Russia
- Lipich Tamara Ivanovna, doctor of philosophical science, assistant professor, Belgorod State University, Russia
- Lomotko Denis Viktorovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Ukrainian State Academy of Railway Transport, Ukraine
- Lyalkina Larisa Vladimirovna, Doctor of Philology, assistant professor, Russian Academy of National Economy and Public Administration under the President of the Russian Federation, Russia
- Lyalkina Galina Borisovna, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Perm National Research Polytechnical University, Russia
- Majdanyuk Irina Zinovievna, doctor of philosophical science, assistant professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine
- Makarova Irina Viktorovna, Doctor of Technical Sciences, Professor, Kazan (Volga) Federal University, Russia
- Maksim Viktor Ivanovich, Doctor of Chemical Sciences, Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine
- Malahov A V., Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Ukraine
- Mateeva Anna Vasilevna, Doctor of Sociology, assistant professor, Altai State University, Russia
- Melnik Alyona Alekseevna, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, Kiev National University of Technology and Design, Ukraine
- Milyaeva Larisa Grigorevna, Doctor of Economic Sciences, Professor, Bysk Technical Institute (branch) "Altai State Technical University named after I I Polzunova", head of the department of business economics, Russia
- Mishenina Tatyana Mihajlovna, Doctor of Education, Professor, Kryvyi Rih State Pedagogical University, Ukraine
- Mogilevskaya I M., candidate of pedagogical sciences, Professor, Ukraine
- Moisejkina Lyudmila Guchaevna, Doctor of Biological Sciences, Professor, Kalmyk State University, Russia
- Morozov Aleksey Vladimirovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Kherson State Agrarian University, Ukraine
- Morozova Tatyana Yurevna, Doctor of Technical Sciences, Professor, Moscow State University of Instrument Engineering and Computer Science, Russia
- Nefedeva Elena Eduardovna, Doctor of Biological Sciences, assistant professor, Volgograd State Technical University, Russia
- Nikolaeva Alla Dmitrievna, Doctor of Education, Professor, Northeast Federal University named after M K Ammosova, Russia
- Orlov Nikolaj Mihajlovich, Doctor of Science in Public Administration, assistant professor, Academy of Internal Troops of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Department of Operational Conquest of the BB, Ukraine
- Otepova Gulmira Elubashevna, Doctor of Historical Sciences, Professor, Pavlodar State Pedagogical Institute, Kazakhstan
- Pavlenko Anatolij Mihajlovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Poltava National Technical University Yuri Kondratyuk, Ukraine
- Parunakyan Vaagn Emilevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Priazov State Technical University, Ukraine
- Patyka Nikolaj Vladimirovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, National Scientific Center "Institute of Agriculture of NAAS", Ukraine
- Pahomova Elena Anatolevna, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, International University of Nature, Society, and Man "Dubna", Russia
- Pachurin German Vasilevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Nizhny Novgorod State Technical University R E Alekseeva, Russia
- Pershin Vladimir Fedorovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Tambov State Technical University, Russia
- Piganov Mihail Nikolaevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Samara State Aerospace University named after academician S P Queen, Russia
- Polyakov Andrej Pavlovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Vinnitsa National Technical University, Ukraine
- Popov Viktor Sergeevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Saratov State Technical University, Russia
- Popova Taisiya Georgievna, Doctor of Philology, Professor, Peoples' Friendship University of Russia, Russia
- Rastrygina Alla Nikolaevna, Doctor of Education, Professor, Kirovograd State Pedagogical University named after Vladimir Vinnichenko, I Shevchenko, Krupytskyi, Ukraine
- Rebezhov Maksim Borisovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Russia
- Reznikov Andrej Valentinovich, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, Moscow State Technological University "Stankin", Russia
- Rokochinskij Anatolij Nikolaevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, National University of Water Resources and Environmental Management, Ukraine
- Romashenko Mihail Ivanovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Institute of Water Problems and Land Reclamation of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Ukraine
- Rylov Sergej Ivanovich, PhD in Economics, Professor, Odessa National Maritime University, Ukraine
- Savileva Nelli Aleksandrovna, Doctor of Economic Sciences, Professor, Sochi State University, Russia
- Safarov Artur Mahmudovich, Doctor of Philology, Senior Lecturer, Russia
- Svetlov Viktor Aleksandrovich, doctor of philosophical science, Professor, Petersburg State University of Railway Engineering, Russia
- Semencov Georgij Nikiforovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ukraine
- Sentyabrev Nikolaj Nikolaevich, Doctor of Biological Sciences, Professor, Volgograd State Academy of Physical Culture, Russia
- Sidorovich Marina Mihajlovna, Doctor of Education, Professor, Kherson State University, Ukraine
- Sirota Naum Mihajlovich, Doctor of Political Science, Professor, State University of Aerospace Instrumentation, Russia
- Smirnov Evgenij Ivanovich, Doctor of Education, Professor, Yaroslavl State Pedagogical University named after K D Ushinsky, Russia
- Sokolova Nadezhda Gennadevna, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, Izhevsk State Technical University, Russia
- Starodubcev Vladimir Mihajlovich, Doctor of Biological Sciences, Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine
- Stegnij Vasilij Nikolaevich, Doctor of Sociology, Professor, Perm National Research Polytechnical University, Russia
- Stepenko Valerij Efremovich, Doctor of Law, assistant professor, Pacific State University, Russia
- Stovpcev Olexsandr Vasilovich, Doctor of Philosophy, assistant professor, Odessa National Maritime University, Ukraine
- Stovpce Vasile Grigorevich, Candidate of Philology, assistant professor, Odessa National Maritime University, Ukraine
- Strelcova Elena Dmitrievna, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, South Russian State Technical University (NPI), Russia
- Suhenko Yuriy Grigorevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine
- Suhova Mariya Gennadevna, Doctor of Geographical Sciences, assistant professor, Gorno-Altai State University, Russia
- Tarariko Yuriy Aleksandrovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Ukraine
- Tarasenko Larisa Viktorovna, Doctor of Sociology, Professor, South Federal University, Russia
- Testov Boris Viktorovich, Doctor of Biological Sciences, Professor, Tobolsk Integrated Scientific Station, Ural Branch of the Russian Academy of Sciences, Tobolsk, Russia
- Tokareva Natalya Gennadevna, Candidate of Medical Sciences, assistant professor, Medical Institute FSBEI HE "Moscow State University named after NP Ogarev, Russia
- Tolbatov Andrej Vladimirovich, candidate of technical sciences, assistant professor, Sumy National Agrarian University, Ukraine
- Tonkov Evgenij Evgenievich, Doctor of Law, Professor, Law Institute of the National Research University Belgorod State University, Russia
- Trigub Petr Nikitovich, Doctor of Historical Sciences, Professor, Ukraine
- Tungushbaeva Zina Bajbagusovna, Doctor of Biological Sciences, Kazakh National Pedagogical University named after Abay, Kazakhstan
- Ustenko Sergej Anatolevich, Doctor of Technical Sciences, assistant professor, Nikolaev State University named after V O Sukhomlinsky, Ukraine
- Fateeva Nadezhda Mihajlovna, Doctor of Biological Sciences, Professor, Tyumen State University, Russia
- Fatyhova Alevtina Leontevna, Doctor of Education, assistant professor, Bashkir State University (Sterlitamak branch), Russia
- Fedorishin Dmitro Dmitrovich, Doctor of Geological and Mineralogical Sciences, Professor, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ukraine

Fedotova Galina Aleksandrovna, Doctor of Education, Professor, Novgorod State University, Russia
 Fedyanina Lyudmila Nikolaevna, Doctor of Medical Sciences, Professor, Far Eastern Federal University, Russia
 Habibullin Rifat Gabdulhakovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Kazan (Volga) Federal University, Russia
 Hodakova Nina Pavlovna, Doctor of Education, assistant professor, Moscow City Pedagogical University, Russia
 Hrebina Svetlana Vladimirovna, Doctor of Psychology, Professor, Pyatigorsk State Linguistic University, Russia
 Chervoniy Ivan Fedorovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Zaporizhzhya State Engineering Academy, Ukraine
 Chigirinskaya Natalya Vyacheslavovna, Doctor of Education, Professor, Volgograd State Technical University, Russia
 Churekova Tatyana Mihajlovna, Doctor of Education, Professor, Russia
 Shajko-Shajkovskij Aleksandr Gennadevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Chernivtsi National University Y Fedkovich, Ukraine
 Shapovalov Valentin Valerevich, Doctor of Pharmaceutical Sciences, Professor, Kharkov Medical Academy of Postgraduate Education, Ukraine
 Shapovalov Valerij Vladimirovich, Doctor of Pharmaceutical Sciences, Professor, Kharkiv Regional State Administration, Ukraine
 Shapovalova Viktoriya Aleksseevna, Doctor of Pharmaceutical Sciences, Professor, Kharkov Medical Academy of Postgraduate Education, Ukraine
 Sharagov Vasilij Andreevich, Doctor of Chemical Sciences, assistant professor, Balti State University "Alecu Russo", Moldova
 Shevchenko Larisa Vasilevna, Doctor of Veterinary Sciences, Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine
 Shepitko Valerij Yurevich, Doctor of Law, Professor, National Law University named after Yaroslav the Wise, Ukraine
 Shibaev Aleksandr Grigorevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Odessa National Maritime University, Ukraine
 Shishka Roman Bogdanovich, Doctor of Law, Professor, National Aviation University, Ukraine
 Sherban Igor Vasilevich, Doctor of Technical Sciences, assistant professor, Russia
 Elezovich M Dalibor, Doctor of Historical Sciences, assistant professor, Pristina University K Mitrovica, Serbia
 Yarovenko Vasilij Vasilevich, Doctor of Law, Professor, Admiral G I Maritime State University Nevelsky, Russia
 Yacenko Aleksandr Vladimirovich, Professor, Institute of Maritime Economics and Entrepreneurship, Scientific Research Design Institute of the Marine Fleet of Ukraine, Ukraine
 Evstropov Vladimir Mikhailovich, Doctor of Medical Sciences, Professor, Russian Customs Academy, Russia
 Kononova Alexandra Evgenievna, PhD in Economics, docent, Pridneprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, Ukraine
 Svitlana Titova, PhD in Geography, docent, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
 Tatarchuk Tetiana, PhD in technical sciences, NU "Zaporizhzhya Polytechnic", Ukraine
 Chupakhina Svitlana Vasyliivna, PhD in pedagogical sciences, docent, Vasyli Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine
 Boiko Ruslan Vasiliovich, PhD in Economics, docent, Khmelnytsky National University, Ukraine
 Voropayeva Tetiana Sergiivna, PhD in Psychology, docent, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
 Zakhareenko Natalia, PhD in Economics, Priazov State Technical University, Ukraine
 Kirkin Oleksandr Pavlovich, PhD in technical sciences, docent, Priazov State Technical University, Ukraine
 Kyianovskiy Aleksandr Moiseevich, PhD in Chemistry, docent, Kherson State Agrarian University, Ukraine
 Tharkahova Irina Grigorevna, PhD in Economics, docent, Adyge State University, Russia
 Vitroviy Andriy Orestovych, PhD in technical sciences, docent, Ternopil National Economic University, Ukraine
 Khodakivska Olga, Doctor of Economic Sciences, senior research assistant, National Research Center "Institute of Agrarian Economics", Ukraine
 Shatkovskiy Andrii, Doctor of Agricultural Sciences, Institute of Water Problems and Melioration of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Ukraine
 Katerynchuk Ivan Stepanovych, Doctor of Technical Sciences, Professor, National Academy of the State Border Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky, Ukraine
 Goncharenko Igor Vladimirovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine, Ukraine
 Gornostaj Oryslava Bogdanivna, PhD in technical sciences, docent, Lviv State University of Life Safety, Ukraine
 Stanislavchuk Oksana Volodymyrivna, PhD in technical sciences, docent, Lviv State University of Life Safety, Ukraine
 Mirus Oleksandr-Zenovij Lvovich, PhD in Chemistry, docent, Lviv State University of Life Safety, Ukraine
 Nashynets-Naumova Anfisa, Doctor of Law, docent, Boris Grinchenko Kyiv University, Ukraine
 Kyselov Iurii Olexandrovych, Doctor of Geographical Sciences, Professor, Uman National University of Horticulture, Ukraine
 Smutchak Zinaida Vasyliivna, Doctor of Economic Sciences, docent, Flight Academy of the National Aviation University, Ukraine
 Polenova Galina Tikhonovna, Doctor of Philology, Professor, Rostov-on-Don State University of Economics, Russia
 Makeeva Vera Stepanovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Russian State University of Physical Culture, Sports, Youth and Tourism, Russia
 Bunchuk Oksana, Doctor of Law, docent, Yurij Fedkovich Chernivtsi National University, Ukraine
 Gladukh Ievgenii, Doctor of Pharmacy, Professor, National University of Pharmacy, Ukraine
 Benera Valentyna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Taras Shevchenko Regional Humanitarian-Pedagogical Academy of Kremenets, Ukraine
 Demyanenko Natalia, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Taras Shevchenko Regional Humanitarian-Pedagogical Academy of Kremenets, Ukraine
 Makarenko Andriy Viktorovich, PhD in pedagogical sciences, docent, Donbass State Pedagogical University, Ukraine
 Kharkovliuk-Balakina Natalia, PhD in biological sciences, docent, State Institution "Institute of Gerontology of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine", Ukraine
 Chushenko Valentina Mykolajivna, PhD in pharmaceutical sciences, docent, National Pharmaceutical University, Ukraine
 Malinina Nina Lvovna, doctor of philosophical science, docent, Far Eastern Federal University", Russia
 Brukhansky Ruslan Feoktistovich, Doctor of Economic Sciences, Professor, Western Ukrainian National University, Ukraine
 Zastavetska Lesya Bogdanovna, Doctor of Geographical Sciences, Professor, Ternopil National Pedagogical University named after V Gnatyuk, Ukraine
 Kalabaska Vira Stepanivna, PhD in pedagogical sciences, docent, Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychnina, Ukraine
 Kutishchev Stanislav Nikolaevich, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, VSTU, Russia
 Pikas Olha Bohdanivna, Doctor of Medical Sciences, Professor, National Medical University named after A A Bogomolets, Ukraine
 Shepel Yuri Alexandrovich, Doctor of Philology, Professor, Oles Honchar Dnipro National University, Ukraine
 Kuris Yuri Vladimirovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Zaporizhzhya National University, Ukraine

Kalinichenko Irina Alexandrovna, Doctor of Medical Sciences, Professor, Sumy State Pedagogical University named after A S Makarenko, Ukraine
 Kagermazova Laura Tsraevna, Doctor of Psychology, Professor, Chechen State Pedagogical Institute, Russia
 Kravchenko Olena Ivanivna, Doctor of Pedagogical Sciences, assistant professor, Luhansk National Taras Shevchenko University, Ukraine
 Redkous Vladimir Mikhailovich, Doctor of Law, Professor, Institute of State and Law of the Russian Academy of Sciences, Russia
 Evstropov Vladimir Mikhailovich, Doctor of Medical Sciences, Professor, Russian Customs Academy, Russia
 Kononova Alexandra Evgenievna, PhD in Economic Sciences, assistant professor, Pridneprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, Ukraine
 Svitlana Titova, PhD in Geography, assistant professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
 Tatarchuk Tetiana, PhD in Technical Sciences, Zaporizhzhya Polytechnic, Ukraine
 Chupakhina Svitlana Vasyliivna, PhD in Pedagogical Sciences, assistant professor, Vasyli Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine
 Boiko Ruslan Vasiliovich, PhD in Economic Sciences, assistant professor, Khmelnytsky National University, Ukraine
 Voropayeva Tetiana Sergiivna, PhD in Psychology, assistant professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
 Kirkin Oleksandr Pavlovich, PhD in Technical Sciences, assistant professor, Priazovskiy State Technical University, Ukraine
 Kyianovskiy Aleksandr Moiseevich, PhD in Chemistry, assistant professor, Kherson State Agrarian University, Ukraine
 Tharkahova Irina Grigorevna, PhD in Economic Sciences, assistant professor, Adyge State University, Russia
 Vitroviy Andriy Orestovych, PhD in Technical Sciences, assistant professor, Ternopil National Economic University, Ukraine
 Khodakivska Olga, Doctor of Economic Sciences, senior researcher, National Research Center "Institute of Agrarian Economics", Ukraine
 Shatkovskiy Andrii, Doctor of Agricultural Sciences, Institute of Water Problems and Land Reclamation of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Ukraine
 Katerynchuk Ivan Stepanovych, Doctor of Technical Sciences, Professor, National Academy of the State Border Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky, Ukraine
 Goncharenko Igor Vladimirovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine, Ukraine
 Gornostaj Oryslava Bogdanivna, PhD in Technical Sciences, assistant professor, Lviv State University of Life Safety, Ukraine
 Stanislavchuk Oksana Volodymyrivna, PhD in Technical Sciences, assistant professor, Lviv State University of Life Safety, Ukraine
 Mirus Oleksandr-Zenovij Lvovich, PhD in Chemistry, assistant professor, Lviv State University of Life Safety, Ukraine
 Belotserkovets Vladimir Viktorovich, Doctor of Economic Sciences, Professor, National Metallurgical Academy of Ukraine, Ukraine
 Lopuch Protr Stepanovych, Doctor of Geographical Sciences, Professor, Belarusian State University, Belarus
 Shvets Iryna Borysovna, Doctor of Arts, Professor, Vinnytsia State Pedagogical University named after M Kotsyubynsky, Ukraine
 Morozov Oleg Viktorovich, Doctor of Historical Sciences, assistant professor, University of Customs and Finance, Ukraine
 Vykrushch Vira Olexandriivna, Doctor of Pedagogy, professor, National University "Lviv Polytechnic", Ukraine
 Okhrimenko Viacheslav Mykolaiovich, PhD in Technical Sciences, assistant professor, Kharkiv University of Municipal Economy named after A M Beketova, Ukraine
 Podchashynskiy Yurii Olexandrovych, Doctor of Technical Sciences, professor, Zhytomyr Polytechnic, Ukraine
 Bilyuch Halyna Vasyliivna, Doctor of Pedagogy, professor, Vasyli Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine
 Hurin Ruslan Serghiyovych, PhD in Pedagogical Sciences, assistant professor, South Ukrainian National Pedagogical University named after K D Ushinsky, Ukraine
 Sukhominov Anatolii Ivanovich, PhD in Technical Sciences, assistant professor, Far Eastern Federal University, Russia
 Popova Julia Mikhailivna, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, Poltava State Agrarian University, Ukraine
 Kononenko Mykhailo Mykhaylovych, PhD in Public Administration, assistant professor, Poltava raionna glad, Ukraine
 Muliar Volodymyr Ilyich, Doctor of Philosophical Science, Professor, Zhytomyr Polytechnic, Ukraine
 Yefimova Olha Mykolajivna, PhD in Pedagogical Sciences, Senior Lecturer, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Ukraine
 Khymai Natalia Ihorivna, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Ukraine
 Zariivna Oksana Tymofiyivna, PhD in Pedagogical Sciences, assistant professor, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Ukraine
 Shalova Natalia Stanislavivna, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Ukraine
 Mitina Lubov Sergiivna, PhD in Philology, assistant professor, Kharkiv State Academy of Culture, Ukraine
 Suiima Irina Pavlivna, PhD in Philology, Oles Honchar Dnipro National University, Ukraine
 Medynska Tetiana Igorivna, PhD in Economics, assistant professor, Rivne State Humanitarian University, ORCID 0000-0001-6838-6403, Ukraine
 Vekua Oksana Vitalevna, PhD in Philology, assistant professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
 Shilo Zhanna Stepanivna, PhD in Economics, assistant professor, National University of Water Resources and Environmental Management, ORCID 0000-0002-2669-6734, Ukraine
 Chladze Georgiy Bidzinovich, Doctor of Law, Professor, University of Georgia, Georgia
 Kolomiets Tetiana Vyacheslavivna, PhD in Philosophy, National Medical University named after A A Bogomolets, ORCID 0000-0002-5335-7789, Ukraine
 Fonar Ludmyla, PhD in technical sciences, Odessa National Polytechnic University, ORCID 0000-0002-7478-6742, Ukraine
 Melnyk Marharyta, PhD in technical sciences, assistant professor, Odessa National Polytechnic University, ORCID 0000-0003-0619-7281, Ukraine
 Cuznetov Alexandru Serghei, PhD in Law, assistant professor, Moldavian State University, ORCID 0000-0002-2738-5620, Moldova
 Yelnikova Mariia, PhD in political science, National Pedagogical University named after M P Dragomanov, ORCID 0000-0001-9250-4684, Ukraine
 Pysmenna Olena, PhD in Law, assistant professor, Donetsk National University named after Vasily Stus, Ukraine
 Knyazeva Maryna Vladislavovna, Kharkiv National University V N Karazin, Ukraine
 Khara Maryna Volodymyrivna, PhD in technical sciences, assistant professor, SHEE "Priazov State Technical University", Ukraine
 Nikolaienko Iryna Volodymyrivna, PhD in technical sciences, assistant professor, SHEE "Priazov State Technical University", Ukraine
 Malinovskiy Yuriy Alexandrovich, PhD in technical sciences, assistant professor, OSB "Kryvyi Rih Professional College of the National Aviation University", Ukraine
 Andrii Tkachuk, PhD in technical sciences, assistant professor, State University "Zhytomyr Polytechnic", Ukraine
 Shablii Tetiana Petrivna, PhD in Medical Sciences, assistant professor, Odessa National Medical University, ORCID 0000-0003-3114-3728, Ukraine
 Zaichukivska Oksana Vasulivna, PhD in Economics, assistant professor, NUVGP, ORCID 0000-0002-8792-9204, Ukraine

УДК 352.4

EUROPEAN STANDARDS FOR ENSURING THE RIGHTS OF CONSUMERS OF MEDICAL SERVICES (PATIENTS) ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ (ПАЦІЄНТІВ)

Myrhorod-Karпова V.V. / Миргород-Карпова В.В.

ORCID 0000-0002-3302-221X

*PhD in Law, Deputy Director for Research, Senior Lecturer / к.ю.н., заступник директора з наукової роботи, старший викладач***Shlapko T.V. / Старинський М.В.**

ORCID 0000-0003-2661-5639

*Doctor of Law, Assoc. Prof., Professor / д.ю.н., доц., професор***Starynskyi M.V. / Шлапко Т.В.***PhD in Law, Associate Professor / к.ю.н., доцент**Educational and Scientific Institute of Law, Sumy State University**40000, Sumy, street Petropavlivska, 59**Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету**40000, м. Суми, вул. Петропавлівська, 59*

Анотація. Найбільшої актуалізації питання забезпечення права на медичну допомогу та стан якості надання медичних послуг досягло в другій половині ХХ століття. Дане питання стало предметом діяльності багатьох міжнародних організацій, зокрема: Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи, Всесвітньої Організації Охорони здоров'я, Європейського Союзу тощо. Окрім цього, право на медичну допомогу поступово розширювалося та набувало все більших векторів регулювання: врегулювання права на турботу про здоров'я, право на належні і якісні медичні послуги, право на охорону здоров'я тощо. У преамбулі статуту Всесвітньої Організації Об'єднаних Націй 1946 р. встановлено, що одне з головних соціальних прав кожної людини є право на найвищий досяжний рівень психічного, фізичного, соціального, духовного здоров'я. Враховуючи важливість і актуальність даного питання, проблематика дослідження міжнародних і європейських стандартів надання медичних послуг є базовою для України. Результатами даного дослідження стало окреслення основних стандартів в системі охорони здоров'я, їх характеристика та визначення особливостей закріпленні. Нами було проаналізовано основні проблеми вітчизняного законодавства щодо функціонування цієї сфери і окреслено перспективи запровадження міжнародних стандартів забезпечення прав споживачів медичних послуг в Україні. Визначено, що європейські стандарти сформовані на основі положень Європейської хартії прав пацієнтів, де визначено основоположний перелік прав: право на профілактичні заходи; право на згоду; право доступу; право на недоторканість приватного життя і конфіденційність; право на інформацію; право на повагу часу пацієнтів; право на безпеку; право на дотримання стандартів якості; право на доступ до сучасних досягнень; право на індивідуальне лікування; право на уникнення невиправданих страждань і болю; право на компенсацію; право на подання скарги.

Ключові слова: європейські стандарти, надання медичних послуг, захист прав пацієнтів, міжнародні акти у сфері захисту прав споживачів медичних послуг.

Вступ.

Стандарти надання медичних послуг є елементом забезпечення якості надання медичних послуг та ефективного функціонування сфери охорони здоров'я в державі. В сфері надання медичної допомоги широкого застосування зазнала Директива 2011/24/ЄС з прав пацієнтів на транскордонні медичні

послуги, де вперше офіційно визнано, що держави несуть повну відповідальність за встановлення правил у сфері управління, стандартів якості, безпеки та власне самої організації надання медичних послуг. Окрім цього, Рекомендаціями Ради Європи № R (97) 17 з розробки та впровадження систем удосконалення якості в охороні здоров'я зафіксовано створення структур і політики, котрі підтримують розвиток і реалізацію «систем поліпшення якості» на всіх рівнях надання медичних послуг [1].

Окремої уваги зазнають Рекомендації Ради Європи Rec (2001)13, в основі яких перебувають настанови щодо найкращих медичних практик та клінічних настановах, котрі виконують роль інструменту політики держави. Зміст даного документу на правлений на забезпечення функціонування методології складання настанов щодо поліпшення якості надання медичних послуг через: забезпечення функціонування систем рецензування наданих послуг, випробування пілотних проєктів, функціонування системи перевірок. Наставни щодо медичних практик мають майбутньому виконувати роль ключового елемента в освітній і клінічній підготовці фахівців в медичній сфері та довгостроковому розвитку професійності [2].

В рамках даного дослідження, нами акцентовано особливу увагу на європейських стандартах забезпечення прав споживачів медичних послуг (пацієнтів), котрі реалізовані в Україні, або потребують негайного відображення в чинних законодавчих актах. Досліджено теоретичну і практичну сторони реалізації даного процесу та розглянуть міжнародні стандарти, котрі базуються на ключових правах, визначених Європейською хартією прав пацієнтів.

Основний текст.

Д. Д. Дячук, О. Л. Зюков, О. М. Ліщишина зауважують, що до сьогодні в Україні не імplementовано ряду положень рекомендацій Ради Європи, що прямо вказує відсутність системного підходу в функціонування сфери охорони здоров'я в Україні та відтермінування функціонування дійсно ефективної системи управління якістю медичних послуг. Основними недоліками можна визначити: відсутність зв'язку стандартів якості і безпеки з фактичними даними надання медичної допомоги; відсутність єдиних критеріїв якості і безпеки медичного обслуговування; відсутність системи моніторингу надання медичної допомоги; відсутність зв'язку між нормативами та тарифами на медичні послуги; використання неактуальних нормативів в сфері охорони здоров'я; відсутність єдиноузгодженої термінології в медичній сфері; відсутність гармонізації законодавства; невикористання клінічних настанов та клінічних протоколів, розроблених на основі доказової медицини у освітній і професійній практиці медичних працівників; відсутність ефективного забезпечення безперервному професійному розвитку надавачів медичних послуг тощо [3, С. 7].

О. М. Ліщишина, А.В. Степаненко, Є. О. Мельник, Є. І. Рубцова у своєму дослідженні «Порівняння практики розробки та впровадження клінічних настанов» зауважують, що великою проблемою для України є функціонування системи управління якістю в сфері охорони здоров'я, а саме відсторонення

громадськості від розробки, обговорення рецензування, перевірки, застосування клінічних настанов, які в розвинених країнах виступають базовим стандартом в даній сфері. Необхідним для України залишається створення мережі підтримки стандартів медичної сфери та залучення професіоналів (представників медичних університетів, професійних асоціацій, наукових установ і центрів тощо) до інструментів управління якістю і моніторингу, контроль за якістю і аудитом, удосконалення компетентностей в освітньому процесі, підвищення професіоналізму персоналу медичних закладів, узгодження тарифів і нормативів [4, С. 54].

Одним із перших міжнародних законодавчих актів в даній сфері був ухвалений в 1966 році Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, де положенням статті 12 встановлено: «Держави-учасниці визнають право кожної людини на найкращий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я. Заходи, яких повинні досягти держави-учасниці для повного здійснення цього права, включають ті, які є необхідними для: запобігання й лікування епідемічних, ендемічних, професійних та інших хвороб і боротьби з ними; поліпшення всіх аспектів гігієни зовнішнього середовища і гігієни праці в промисловості; забезпечення скорочення мертвородажуваності, дитячої смертності та здорового розвитку дитини; створення умов, які б забезпечували всім медичну допомогу і медичний догляд у разі хвороби» [5].

Важливе місце у формуванні міжнародних стандартів в галузі охорони здоров'я посідає Конвенція про медичну допомогу та допомогу у випадку хвороби ухвалена Міжнародною організацією праці 25 червня 1969 року, де окреслені гарантії держав-учасниць перед застрахованими особами щодо забезпечення заходів лікувального та профілактичного характеру. Окрім цього, Конвенцією визначається питання розподілу фінансового навантаження в рамках надання медичних послуг та зміст категорії «мінімальний обсяг медичної допомоги», котра передбачає: допомога в рамках стаціонарного чи амбулаторного лікування; госпіталізація пацієнтів; загальна лікарська медична допомога; оформлення та видача відповідних медичних документів за зверненням пацієнта, ведення історії хвороби; стоматологічна допомога; медична реабілітація.

Іншими вагомими міжнародними актами, котрі заклали основи формування стандартів в галузі медичних послуг стали: Європейська хартія про права та основні свободи громадян 1950 року, Європейська хартія про соціальну та медичну допомогу 1953 року, Європейська соціальна хартія 1961 року, Європейський кодекс соціального забезпечення 1964 року, Декларація про розвиток прав пацієнтів 1994 року, Європейська хартія 2002 року [6, С. 17].

Декларація про розвиток прав пацієнтів вперше чітко визначила поняття «пацієнт» та окреслено цілу низку сучасних засад функціонування даної сфери: повага до людської гідності та недоторканості як фізичного так і психічного характеру; повага до приватності та право на конфіденційність; право на інформацію про медичну допомогу; право висловлювати згоду в процесі отримання медичної допомоги; право на максимально доступний рівень медичної допомоги для кожного; право на якісну медичну допомогу, котра

відповідає технологічним стандартам та базується на принципах гуманності та людяності.

Таблиця 1.

Зміст прав пацієнтів визначених Європейською хартією прав пацієнтів

№ п/п	Права	Зміст
1	Право на профілактичні заходи	Кожна має право на належне медичне обслуговування, направлене на попередження захворювання
2	Право на доступність медицини	Кожна людина має право на доступність медицини та всіх медичних послуг, котрих людина потребує враховуючи її стан здоров'я. Медичні установи мають гарантувати кожному рівний доступ до медичних послуг та унеможливити дискримінацію за різного роду ознаками, зокрема фінансового стану людини, її виду захворювання, місця проживання тощо.
3	Право на згоду	Кожна людина має право на отримання інформації будь-якого характеру, котра допоможе їй брати активну участь в прийнятті рішення щодо стану свого здоров'я. Окрім цього, надання даної інформації є обов'язковою умовою для початку будь-яких процедур і лікування.
4	Право на інформацію	Кожна людина має право на отримання інформації про стан її здоров'я, інформацію про медичну допомогу або медичні послуги.
5	Право на свободу вибору	Кожна людина має право на свободу вибору медичної процедури, характеру медичної допомоги та власне самої медичної установи
6	Право на приватність і конфіденційність	Кожна людина має право на конфіденційність особистої інформації, в тому числі інформації про стан здоров'я, інформації про медичні послуг та процедури, на захист своєї приватності в процесі надання діагностичних послуг.
7	Право на повагу до часу пацієнта	Кожна людина має право на отримання необхідного лікування без затягування часу та зволікання на будь-якому етапі лікування.
8	Право на безпеку	Кожна людина має право на забезпечення себе від шкоди, завданої неналежним функціонування медичного закладу та системи охорони здоров'я в цілому. Від помилки медичного працівника, а також право на доступність медичної послуги та лікувальних процедур згідно високих стандартів безпеки.
9	Право на дотримання стандартів якості	Кожна людина має право на доступність та належність медичного обслуговування, що базується на точному і неухильному дотриманні стандартів якості.
10	Право на інновацію	Кожна людина має право на доступність медичних інновацій, що базуються на міжнародних стандартах незалежно від будь-яких фінансових чи економічних міркувань.
11	Право на індивідуальний підхід до лікування	Кожна людина має право на лікувальні та діагностичні процедури, на будь-які можливості, котрі адаптовані до даної людини або її потреб.
12	Право на уникнення, за можливості, страждань і болю	Кожна людина має право на уникнення страждань і болю на кожному етапі свого захворювання.
13	Право кожного на подачу скарг	Кожна людина має право скаржитися, у випадку заподіяння їй шкоди та право отримати відповідь на таку скаргу
14	Право на компенсацію	Кожна людина має право на отримання достатньої компенсації у строки, які визначені як розумні, у випадку спричинення людині шкоди діями будь-якого медичного закладу системи охорони здоров'я.

Джерело: Європейська хартія прав пацієнтів 2002 року, Права людини в сфері надання медичної допомоги [8].

У свою чергу, Європейська хартія пацієнтів підійшла більш структуровано до базових прав в сфері надання медичних послуг та сформувала міжнародний стандарт прав людини на медичну допомогу. Права визначені даною Хартією: право на профілактичні заходи; право на згоду; право доступу; право на недоторканість приватного життя і конфіденційність; право на інформацію; право на повагу часу пацієнтів; право на безпеку; право на дотримання стандартів якості; право на доступ до сучасних досягнень; право на індивідуальне лікування; право на уникнення невинуватених страждань і болю; право на компенсацію; право на подання скарги [7].

Досліджуючи роль Європейської хартії у формуванні стандартів надання медичних послуг, Ю. А. Козаченко стверджує, що хоча даний документ і носить рекомендаційний характер, але всі базові права утворюють систему стандартів та об'єднані між собою в потужну організацію, що успішно затверджується в законодавстві європейських країн. Також Європейська хартія отримала статус документу-орієнтира та документу-індикатору для організації і проведення моніторингу функціонування системи охорони здоров'я і дотримання прав пацієнтів [9].

Сучасні умови життя вимагають розширення прав, закріплених Європейською хартією. Так, окрім вище вказаних стандартів, доцільно говорити і про право на дотримання стандартів якості, право на повагу часу пацієнту, право на індивідуальний підхід в лікуванні, право на безпеку та безпечні умови лікування пацієнта тощо. Н. Ф. Шишаренко досліджуючи дане питання говорить, що право на безпеку пацієнта можна розглядати як право бути убезпеченим від заподіяння будь-якої шкоди, котра обумовлена непрофесійною роботою медичної установи в цілому та працівником медичної установи зокрема [10].

Висновки.

Досліджуючи питання запровадження міжнародних та європейських стандартів надання медичних послуг в Україні та окреслюючи загальну проблематику стандартизації, зауважимо, що під категорією «стандарт» слід розуміти відповідний зразок, який є ключовим та таким, якому мають відповідати ті чи інші якості, властивості, ознаки, а також документи, зміст яких має посилання на відповідну інформацію та відомості. Процеси стандартизації, а також базова термінологія даного процесу встановлені стандартами Державної системи стандартизації України (ДСТУ 1.0-93; ДСТУ 1.293; ДСТУ 1.3-93; ДСТУ 1.4-93; ДСТУ 1.5-93) та стандарти визначені Міжнародним комітетом із вивчення наукових принципів стандартизації Ради міжнародної організації зі стандартизації. В Україні на законодавчому рівні окреслено систему стандартів в медичній сфері в Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», де всі стандарти медичної сфери розподілено на державні соціальні нормативи та галузеві стандарти [11]. При цьому, відповідно до Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року № 1629-IV, метою якого є окреслення адаптації законодавства України до законодавства ЄС, що визначається як досягнення

відповідності правової системи України з урахуванням критеріїв, що висуваються ЄС до держав, які мають намір вступити до нього. Даним законодавчим актом також визначено і питання гармонізації національної системи стандартів до європейських принципів і засад функціонування системи.

Література:

1. COUNCIL OF EUROPE COMMITTEE OF MINISTERS Recommendation no. 17 of the Committee of Ministers to member states on the development and implementation of quality improvement systems (qis) in health care. 97. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDC TMContent?documentId=0900001680506e0d>
2. COUNCIL OF EUROPE COMMITTEE OF MINISTERS Recommendation Rec (2001)13 of the Committee of Ministers to member states on developing a methodology for drawing up guidelines on best medical practices. 2001. URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016804f8e51
3. Дячук Д.Д., Зюков О.Л., Ліщишина О.М. Обґрунтування перспективних напрямів стандартизації медичного обслуговування населення України на рубежі 2020 рр. Клінічна та профілактична медицина. 2020. № 3 (12). С. 4-12.
4. Ліщишина О. М., Степаненко А. В., Мельник Є. О., Рубцова Є. І. Порівняння практики розробки та впровадження клінічних настанов. Український медичний часопис. 2018. 1 (123). Т. 2 – I/II. С. 52- 60. URL: <https://www.umj.com.ua/wp/wp-content/uploads/2018/01/4613.pdf?upload=>
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042
6. Левенець А.В., Лотиш О.В. Міжнародні стандарти права на безпечну медичну допомогу. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. Правознавство. 2019. Т.24 вип. 2 (35). С. 15-22
7. Європейська хартія прав пацієнтів від 15.11.2002 р. URL: <http://cop.healthrights.org/ru/teaching/51/European-charter-of-patient-s-rights>
8. Права людини в сфері надання медичної допомоги. Open society institute. URL: http://medicallaw.org.ua/uploads/media/Resurs_R_1_01.pdf
9. Козаченко Ю. А. Компаративний аналіз джерел міжнародно-правового регулювання прав пацієнта. Теорія і практика правознавства. 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_2_82
10. Шишацька Н. Ф. Права пацієнтів у міжнародних документах. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2013. № 4 (58). С. 84-86.
11. Основи законодавства України про охорону здоров'я: закон України 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

Abstract. *The issue of ensuring the right to medical care and the state of quality of medical services reached its peak in the second half of the twentieth century. This issue has been the subject of many international organizations, including the United Nations, the Council of Europe, the World Health Organization, the European Union, and so on. In addition, the right to medical care has gradually expanded and acquired increasing vectors of regulation: the regulation of the right*

to health care, the right to adequate and quality medical services, the right to health care, and so on. The preamble to the 1946 Charter of the United Nations states that one of the main social rights of everyone is the right to the highest attainable standard of mental, physical, social and spiritual health. Given the importance and relevance of this issue, the study of international and European standards of medical services is basic for Ukraine. The results of this study were the delineation of the basic standards in the health care system, their characteristics and the definition of the features of fixation. We analyzed the main problems of domestic legislation on the functioning of this area and outlined the prospects for the introduction of international standards for ensuring the rights of consumers of medical services in Ukraine. It is determined that European standards are formed on the basis of the provisions of the European Charter of Patients' Rights, which defines a fundamental list of rights: the right to preventive measures; the right to consent; right of access; the right to privacy and confidentiality; the right to information; the right to respect patients' time; the right to security; the right to comply with quality standards; the right to access modern achievements; the right to individual treatment; the right to avoid unjustified suffering and pain; the right to compensation; the right to file a complaint.

Key words: European standards, provision of medical services, protection of patients' rights, international acts in the field of protection of the rights of consumers of medical services.

*Робота виконана в рамках договору № БФ/24-2021
щодо «Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового
напрямку «Суспільні науки» Сумського державного університету»
(Економіко-математичне моделювання та прогнозування,
створення методологічного та методичного підґрунтя
побудови дорожньої карти реформ системи охорони здоров'я
в Україні з урахуванням конвергентної взаємодії поведінкових,
соціальних, економічних та правових детермінант)*